

Код.Наименование на дисциплината:	
ИСТОРИЯ НА СОЦИОЛОГИЯТА – 1 и 2 част	
Титуляр на курса: Гл.ас.д-р Светла Маринова Маринова	
Вид на дисциплината Задължителна	Образователно-квалификационна степен Бакалаври
Година Първа/Втора	Семестър Втори и трети
Кредити 5 + 5	Хорариум: 30 часа лекции + 30 часа семинари – 1 част; 30 часа лекции + 30 часа семинари – 2 част;
Форма на обучението редовна	Език на обучението български
Форма на контрол: Писмен изпит	
Методи на оценяване: положени с минимум <i>среден (3)</i> 3 от 4 теста през двата семестъра	

Предварителни изисквания:

Няма

Цели на курса:

Целта на курса по история на социологията е да въведе студентите в логиката на промяната на дисциплинарните практики и да формира чувствителност към историческите (т.е. политически, институционални, интелектуални, професионални) условия на социологическата работа.

Съдържание на дисциплината (анотация и теми):

Замисълът на този курс е да бъде един вид практическо упражнение по социология, което има за свой предмет самата социология. Следваният в курса **подход** изхожда от предпоставката, че социалните науки, и в частност социологията, са в отношение към социалната реалност, което не е самоочевидно, а проблематично. Негов отличителен белег е: 1) че разглежда социологическите идеи като продукт на практики, чиито агенти действат и взаимодействат в структурирани среди и в този смисъл са “зависими от обществото”. Категориите, в които се изучава тази **зависимост** са *интелектуални традиции, научни институции и политически структури* и 2) че се стреми да бъде *исторически саморефлексивен* като си поставя въпроса какви са съдържанията на практиките, които при определени минали условия се обозначават като “социология” и при определени условия (често различни от първите) се признават за “социология”.

Историята на социологията не се разглежда нито като “естествен” процес на прогресивно развитие на идеите и акумулиране на знания, нито пък като дело на отделни велики личности или персонифицирани колективи, а се дефинира като работа върху миналото на социологията, която си има своя история и нейното познаване е условие за разбиране на смисъла на това занимание. Както заниманията, самообозначаващи се и обозначаващи като “социология”, така и заниманията с тяхното минало, обозначаващи като “история”, възникват при определени интелектуални, институционални и политически условия и са свързани с конкретни практически интереси в отношенията между научни институции, групи и отделни учени. От тази гледна точка са възможни различни “истории на социологията”, проблематизиращи различни аспекти от нейното минало, които обаче не са случайни, а са обусловени от конкретни научни интереси.

Курсът има следната **структура**: в една *първа* стъпка (първите три лекции) се аргументира избрания подход на анализ и се формулират основните понятийни инструменти: история на социологията като различна от систематиката на историята, социологическа история на социологията като различна от хронологичното подреждане на идеи и школи без отношение към измеренията на социалния контекст; исторически подход към миналото на социологията, за

разлика от презентистки подход; в една *втора* стъпка се анализират процесите на възникване и трансформация на два избрани случая на национални социологии – френската и германската – в зависимост от структурни, институционални и интелектуални условия. Изхожда се от множествеността на социологическите концепции и конкуренцията между тях за научна и институционална легитимност, стратегиите за изключване на конкурентите с цел налагане на една от конкуриращите се социологии като Социологията (научно, институционално, публично признатия модел на социология) и ефектите от признаването на определена концепция. Междинното обобщение (*третата* стъпка) проследява взаимодействията между двата анализирани случая в перспективата на проблема за европейската идентичност на социологията между 1890 и 1930 г. В една следваща, *четвърта* стъпка се проследяват особеностите на възникване на социологически концепции в САЩ, взаимодействията между американска и германска социология (на различни равнища) преди и по време на Втората световна война, както и ефектите от това взаимодействие: конституиране на социологическо поле в Америка, реструктуриране на социологическото поле в Германия. Последната, *пета* стъпка на анализ проследява процесите на професионализация в германската и френската социология и ги обобщава от тази перспектива.

1. Лекция. Защо да изучаваме история на социологията? Изработване на понятие за история на социологията. Класически подходи към историята на социологията. Предварително понятие за история на социологията. Необходимостта от социологически подход.
2. Лекция. Защо да се занимаваме социологически с миналото на социологията? Изработване на понятие за история на социологията (продължение). Кратка социология на историческите рефлексии върху миналото на социологията. Социологически подходи в историята на естествените и социалните науки. Работно понятие за социология на науката.
3. Лекция. Как ще изучаваме социологически миналото на социологията? Изработване на понятие за история на социологията (продължение). Инструменти на една исторически саморефлексивна социологическа история на социологията. Работно понятие за социология.
4. Условия за възникване на социологията във Франция. Специфика на отношението между държава и общество. Инструменти за изграждане на националната държава. Особенности на научните институции и интелектуални традиции.
5. Социологията във Франция (продължение). Доминиращи интелектуални традиции във Франция през 19 век. Конкуриращи се концепции за социология през втората половина на 19 в.: понятията за “социология” на Рене Вормс, Габриел Тард и Емил Дюркем.
6. Конкуриращи се концепции за социология във Франция през втората половина на 19 в. (продължение). Интелектуални, организационни, политически, социално-структурни ресурси на различните концепции в борбата им за научна и академична легитимност на социологията. Институционализация на социологията във Франция.
7. Институционализация на социологията във Франция (продължение). Критики и реакции срещу доминиращата позиция на Дюркемовата социология след Първата световна война: реинтерпретации на Дюркемовата социология. Разделянето на социологията на теоретична и емпирична. Форми на институционална организация на социологическата практика.
8. Условия за възникване на социологията в Германия. Специфика на отношението между държава и общество. Връзки между политическата структура на германското общество, институционалната организация на научните практики и идейната ориентация на

- социалните науки в Германия.
9. Социологията в Германия (продължение). Доминиращи интелектуални традиции в Германия през 19 век и негативната употреба на понятието “социология”. Конкуриращи се концепции за социология в края на 19 и началото на 20 век: проектът на Вебер за емпирично подхождаща историческа социална наука.
 10. Конкуриращи се концепции за социология в Германия в края на 19 и началото на 20 век (продължение): “формалната социология” (Зимел); “чистата социология” (Тьонис, фон Визе, Фиркант); социологията като “социална политика” (Опенхаймер, Голдшайд). Интелектуални, организационни, политически, социално-структурни ресурси на различните концепции в борбата им за научна легитимност.
 11. Процеси на институционализация на социологията в Германия. Политическа рамка на институционализацията: установяване на републикански режим на управление. Образователната програма на републиканското правителство. Създаването на Кьолнския институт и списание за социални науки. Опити за институционализация на алтернативни понятия за социология.
 12. Трансформации на социологията в Германия по време на националсоциалистическия режим. Преструктуриране на позициите: от “чиста” към “практическа” социология. Инструментализиране на социологическите практики за целите на политическия режим: от “практическа” към “приложна” социология.
 13. Междинен баланс: Европейска социология между 1890 и 1930 г.?
 14. Условия за възникване на социологията в САЩ. Специфика на отношението между държава и общество. Процеси на създаване на държава и общество в Америка.
 15. Социологията в САЩ (продължение). Интелектуални традиции и научни институции. Политически консенсус между основните социологически концепции: Съмнър, Уорд, Рос, Смол. Особенности на институционализацията на социологията в Америка. Конкуриращи се социологически институции.
 16. Условия и равнища на “интернационализация” на социологията. Емиграцията на германските социолози в периода на националсоциалистическия режим. Ситуацията на емиграция като социологически проблем. Особенности на емигрантската ситуация на социолозите в Европа и Америка.
 17. Емиграцията на германските социолози в Америка в периода на националсоциалистическия режим (продължение). Взаимодействия между американската и германската социология на когнитивно, институционално, културно равнище.
 18. Основни позиции в американската социология след Втората световна война: проектът на Парсънс за “голяма теория” в социологията и изследователската практика на Бюрото за приложни социални изследвания на Лазарсфелд.
 19. Основни позиции в американската социология след Втората световна война (продължение): епистемологическата алтернатива на концепцията на Мъртън за теориите на средно равнище; теоретичната алтернатива на конфликтната теория; методологическата алтернатива на етнометодологическата школа; критическата алтернатива на Милз.
 20. Германската социология след Втората световна война. “Американизация” на (западно)германската социология. Конкуриращи се представи за социология. Формиране на пазар за продуктите на социологическите практики.
 21. Германската социология след Втората световна война (продължение). Професионализация на социологията в Германия. Конкурентни борби между институциите за спечелване на обществено признание за социологията.

22. Разкази за миналото на германската социология в контекста на борбите за нейното признаване. Опит за социологически анализ на въпроса за смисъла на заниманието с история на социологията.
23. Социологията във Франция след Втората световна война. Йерархичното отношение между теоретична и емпирична социология като основна структурна характеристика на следвоенната френска социология. Тематична ориентация на теоретичните и емпиричните работи. Професионализация на социологията във Франция.
24. Общи тенденции в посоката на движение на френската и германската социология след Втората световна война: сравнение с посоката на движение на американската социология. (Обобщение).
25. Процеси на специализация на европейската социология през 60-те и 70-те години на 20 век. Появата на отраслеви социологии и произтичащите отгук проблеми за историята на социологията. (заключение).

Препоръчителна литература:

Задължителна:

Лепенис, В. (съст.) 2004: *История на социологията*, София (1, 2, 3 и 4 том). (Geschichte der Soziologie, 4 Bde, Hrsg. W. Lepenies, 1981, Frankfurt/M.).

Фотев, Г. (съст.) 1998: *Извори на социологията*, София

Вебер, М. 1998: *Смисъл и ценност*, София

Дюркем, Е. 1994: *Избрано*, София

Грекова, М. (съст.) 2002: *Градът: социална реалност и представа*

Допълнителна:

Димитров, Г. 2001: Университетски курс по социология. Краят на XX век.

Фотев, Г. 1992: *История на социологията*, София, 2 том